

Yazılar:

GRAFİKERLER MESLEK KURULUŞU

İletişim tasarımını konumlamak

Maria Rogal

www.icograda.com

Çeviri: Leyla Tonguç Basmacı

İletişim tasarımı öğrencilerini araştırma ve uygulamalı unsurlar içeren yerel ve uluslararası projelere dahil eden bir eğitimci ve bir tasarımcı olarak manifestonun bu disiplinin düşünsel temelini araştırma ve çeşitli yöntemler yoluyla derinleştirme hedefine özel bir ilgi duyuyorum. Manifesto ortak çabalara ve neyi nasıl tasarladığımızın sonuçlarına dikkat çekmektedir. Bu tavır, tasarımcıların stilist olduğuna dair oldukça yaygın, yanlış bir algıya karşı çıkmaktadır. İletişim tasarımında olsun, endüstriyel tasarımda olsun, “tasarım terimi genelde halk arasında şaşırtıcı lambalar, mobilyalar ve arabalar üreten sanatsal bir meslek olarak algılanır” (Margolin, 2002). Manifestonun bu revize edilmiş hali, hedefimizi, rolümüzü ve potansiyelimizi pekiştirmek açısından önemli bir adım teşkil eder.

Bu yazıda öğretim ve araştırma uygulamalarının başlıca unsurları olan üç konuya odaklanacağım. Bu ana konular tasarım eğitimi ve mesleği alanlarında uzun zamandan beri gereğinden daha az temsil edilmiştir ve tasarım eğitiminin çoğulcu, etik ve sürdürülebilir olması açısından giderek daha büyük önem kazanmaktadır.

1. Kültürler arası ve disiplinler arası iletişim ve işbirliğinin artırılması.
2. Öğrencilerin teknoloji, çevre, kültür, toplum ve ekonomideki değişimlere hazırlanması.
3. Sorun çözümünde niteliksel ve niceliksel araştırma yöntemlerinin (etnografi dahil) öğretilmesi.

Doğaları itibarıyla birbirine bağlı olan bu hedefler, içinde yaşadığımız – ve tasarım yaptığımız – toplumsal, kültürel, ekonomik ve çevresel bağlamın giderek daha karmaşık hale geldiği ve daha çok çeşitlilik içerdiği günümüzde birer zorunluluk haline gelmiştir. Beraberinde yeni etkileşim ve

bağlantı biçimleri ve bilginin yeni dağıtım ve özümleme şekillerini getiren iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, bu karmaşıklıkla etkileyen başlıca faktörler arasındadır.¹ Teknolojiye erişim dünya görüşünü geliştirir, bilgi paylaşımına götürür ve yaratıcılığı teşvik eder.² Üretim ve iletişim teknolojilerindeki değişimin yanı sıra, Design21, The Living Principles, Design Ignites Change/WorldStudio ve – IDEO adlı danışmanlık şirketinin kâr gütmeyen kuruluşu olan – OpenIDEO dahil olmak üzere, iletişim tasarımcıları için, toplumsal sorumluluk ve ortak refahı teşvik eden sayısız toplumsal iletişim ağı vardır.

Her ne kadar iletişim ağlarının ve üyelerinin kamuoyunu veya politikaları nasıl etkileyeceği henüz belli değilse de, bu tür toplulukların giderek artması, toplumsal tasarıma ve tasarımın işbirliği gerektiren karmaşık sorunların çözümünde oynadığı role ilginin arttığına işaret etmektedir. İletişim tasarımcılarının küresel bağlama başarılı bir şekilde katkıda bulunması için eldeki araçları geliştirmemiz gereklidir. İşbirliği, süreçlerimizin temelinde yatan araştırma ve yöntemlerin entegre edilmesi, kültürel becerilerin geliştirilmesi ve tasarımın farklı bağlamlarda (ve farklı sistemler olarak) kavranması gibi alanlardaki kabiliyetlerimizi artırmalıyız. Çağdaş iletişim tasarımının gerektirdiği kavramsal, biçimsel ve teknolojik gereksinimleri karşılamanın yanı sıra, bu kabiliyetleri de geliştirmeliyiz.

Araştırma ve çalışma yöntemlerimizi vurgulayarak müşterilerimizle ve toplumla daha yakın bağlantı kurduğumuz zaman projelere başlangıç anından itibaren katılımında bulunmak için daha hazırlıklı olacağız. Günümüzde iletişim tasarımcıları bir projeye ancak büyük kararlar alındıktan sonra dahil edilirler ve genelde seslerini duyuramazlar. Araştırma alanını entegre etmek, disiplinimize daha fazla inandırıcılık katacak, katkılarımıza ağırlık kazandıracaktır. Kullanılan yöntemlere gelince, katı “tek yönlü” çalışma şekli yerine, etnografi, katılımcı tasarım ve ortak tasarım gibi

esnek, bağlamsal ve işbirliğine dayalı süreçler uygulamaya başlamalıyız. Niceliksel olarak nitelendirebileceğimiz bu yöntemler sorunlara anlamlı, yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler sağlayabilir (toplum üyeleri tarafından tespit edildikleri zaman daha sürdürülebilir ve etik olacaktır). Proje ortamında saha çalışması yürütmek gibi insan merkezli niceliksel yöntemler kültürün ve insanlararası etkileşimin tasarım süreçlerini ve sonuçlarını nasıl şekillendirebileceğini ortaya çıkarır. Öğrencilere araştırma yöntemleri – ve toplumla nasıl bağlantı kurulması gerektiğini – öğretmek, bilgili, empati sahibi ve kültürel açıdan yetkin tasarımcıların gelişimi açısından kritik önem taşır.

Araştırma becerilerinin öğrenilmesi ve uygulanması, hem sınıfta, hem de sınıf dışında yer alabilir. Ancak eğitimde ve daha geniş anlamda bu disiplinde araştırmanın önemini savunurken, bulguların projelere nasıl uygulandığına da dikkat etmeliyiz. Etnograf Rob van Vegel, araştırma ile tasarım arasındaki uçurumdan dolayı araştırmaların bazen analiz edilmediğine ve – tasarımcılar aktif bir şekilde süreçlere katıldığı zaman bile – sorunlara uygulanmadığına dikkat çekmektedir (van Vegel, 2005).

Araştırma bulgularını anlayıp çalışmalarımıza nasıl uygulayabiliriz? Austin Tasarım Merkezi’nden Jon Kolko bu kaygıdan söz ederken “genç tasarımcılar başarısızlığa uğrayıp değerli zamanlarını harcadıkları için sonuçta etnografik araştırma yöntemlerini reddederler” der ve araştırmadan uygulamaya geçmek için sentez yöntemini önerir (2011). Öğrencilere karar verme ve iletişim tasarımındaki çeşitliliği kavrama kabiliyeti kazandırmak için araştırma, saha çalışması, bağlamsal tasarım ve işbirliği, eğitimin bir parçası olmalıdır. Terbiye edilen değil de eğitilen öğrenciler değişime hazır olur. Brezilyalı eğitimci Paulo Freire’nin “eleştirel pedagoji” kavramı, öğrencilerin öğretim-öğrenim sürecine dahil edildiği önemli bir eğitim hareketidir. Henry Giroux’un dediği gibi:

Eleştirel pedagojide eğitimcilerin başlıca görevlerinden birinin, dünyanın gelecekte toplumsal açıdan daha adil olmasını, eleştirinin ve olasılıkların – akıl, özgürlük ve eşitlik değerleriyle birlikte – hayatın üzerinde kurulduğu temeli değiştirmesini sağlamak olduğu vurgulanır. Bu, siyasi endoktrinasyon için bir formül olmaktan çok uzaktır; öğrencilere bağımsız olarak

düşünüp davranmaları için yeni yollar sunar. (2010)

Saha çalışmaları araştırma ve keşiflere odaklandığı zaman, hem öğrencilerin, hem de bağlantı içinde oldukları insanların güç kazandığını gözlemledim. Tasarımın sınıfların dışına çıkması (ve faaliyet göstereceği bağlama yayılması), süreçle ürünün işlev göreceklere ortamdan ayrılmasına neden olan stüdyo-temelli geleneksel eğitimden sapma anlamına gelecektir.

Öğrenciler bu süreç içinde yönlendirmeye ihtiyaç duyarlar. Öğrencilerin sürecin bağlamdan kaynaklanan değerini anlaması ve bu değeri ifade edebilmesi gereklidir. *Design for Development* [*Gelişim için Tasarım*] girişimi dahilinde Meksika’nın kırsal bölgelerinde tasarım öğrencileri ve yerli halkla beraber, bizim dışarıdan dayattığımız değil, toplum tarafından tespit edilmiş sorunlar üzerinde çalışıyorum. Öğrenciler sınıflarından çıktıklarında farklı bir toplumsal, kültürel ve ekonomik çevreye girerek insan-merkezli araştırma yöntemleri hakkında bilgi edinip bu yöntemleri müşteri-ortaklarıyla beraber gerçek dünyadaki tasarım sorunlarına uyguluyorlar. Çözümler, insanların doğrudan yararlanması amacıyla tasarlanıp geliştiriliyor. Tasarım stratejileri ve ürünleri veya yeni sorunların tespit edilmesi gibi farklı sonuçlar elde edilebiliyor. Saha çalışmaları – veya bağlamsal çalışmalar – uygun kavram, araç ve deneyimler yoluyla öğrencilere, sorunları tespit etmek veya sorunlara farklı açılardan bakmak için tasarım alanındaki düşünceleri, araştırmaları ve işbirliklerini uygulayabilecekleri yerler sağlar. Bu süreçlerin bazıları sektörde zaten gerçekleşmektedir, ama müfredat – en azından Amerika Birleşik Devletleri’nde – bu amacı taşıyan hazırlık programlarını pek içermez.

Her ne kadar içinde bulunduğum bağlam Meksika’nın güneyi ise de, benzer etkinlikler yerel olarak da gerçekleştirilmeli, öğrenciler ve eğitimciler toplumla bağlantı kurmalıdır. Sonuçlar hem öğrenciler, hem de proje ortakları açısından dikkate değer olacaktır. Küresel ölçekte olsun, yerel olsun, farklı bağlamlarda – ve özellikle tasarım açısından yetersiz hizmet alan bağlamlarda – çalışmak, gündelik hayatta gözlem ve katılım yoluyla bir toplumun öngörülen ihtiyaçlarını değil, gerçek ihtiyaçlarını anlamak amacıyla duyarlı bir şekilde çalışmanın önemini açığa çıkarır. Başkalarıyla işbirliği yapmak ve deneyim yoluyla öğrenmek, tasarımın ortak çalışmaya dayalı, multidisipliner doğasını destekler. Biz tasarım alanındaki bu

değişimi gerçekleştirirken tasarım eğitimcilerinin ve öğrencilerinin görevi, iletişim tasarımının ne olduğunu uygun şekilde anlatmak ve yurttaşları tasarım düşüncesi ve değeri/değerleri konusunda eğitmek olacaktır. ●

1 3 boyutlu rendering, üretim ve dijital baskı gibi bir zamanlar çok pahalı olan başka üretim teknolojileri artık daha uygun fiyatlara sahiptir ve daha kolay erişilebilir.
2 Güney Meksika'da Maya yerlileriyle çalışırken, ötekileştirilmiş sayılabilecek insanların bile iletişim ağlarına erişimleri olduğunu ve katılımda bulduklarını keşfettim. INDIGO tasarım ağı, dünyanın dört bir tarafından yerel tasarımları paylaşmak için oluşturulmuş sanal bir mekân örneğidir.

Referanslar

Giroux, H.A. 17 Ekim 2010. *Lessons from Paulo Freire*. The Chronicle of Higher Education. <http://chronicle.com/article/Lessons-From-Paulo-Freire/124910/>
Kolko, J. 2011. *How Do You Transform Good Research Into Great Innovations?* Fast Company, <http://www.fastcodesign.com/1663002/howdo-you-transform-good-research-into-greatinnovations>, January 9. [erişim tarihi: 24 Şubat 2011]
Margolin, V. & S. Margolin. 2002. A "Social Model" of Design: *Issues of Practice and Research*. Design Issues, 18(4): 24–30.
Van Vegel, R. 2005. *Where Two Sides of Ethnography Collide*. Design Issues, 21(3): 3–16.
Design 21: <http://www.design21sdn.com>
Social Design Site: <http://www.socialdesignsite.com/>
Design Can Change: <http://www.designcanchange.org>
Design Ignites Change: <http://designigniteschange.org/>
OpenIDEO: <http://www.openideo.org>

Manifesto üzerine eleştirel düşünceler

David Sless

www.icograda.com

Çeviri: Leyla Tonguç Basmacı

Ahn Sang-Soo ile Sharon Poggenpohl'un da sözünü ettiği (2002) çeşitli nedenlerden dolayı, manifestolar beni biraz kaygılandırır. Aynı zamanda, Walter Benjamin'in zekice gözlemlediği üzere – *Uygarlığa dair olup aynı zamanda barbarlığa dair olmayan hiçbir belge yoktur* (Illuminations, 248) – birçok siyasi manifestonun üstü kapalı olarak içerdiği şiddetin de bilincindeyim.

Benjamin, yeni bir uygarlığın manifestosunu yazmak için kullanılan görkemli kelimelerin kaçınılmaz olarak var olan uygarlığa veya manifestonun meşruiyetini sorgulayanlara şiddet uyguladığını öne sürer. Ben bu belgede iki tür potansiyel

şiddet kaynağı görüyorum: birincisi, grafik tasarımın köklü zanaatkarlık beceri ve geleneklerine yöneliktir. Buradaki tehlike, yeni müfredattaki yeni ihtiyaçların eski zanaatların yerini almasıdır. Grafik tasarımdan görsel iletişime geçiş hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından büyük çaplı zorluklar yaratacaktır. İkinci potansiyel tehlike ise, manifestonun yeni düzeni eskisinin yerini alırken araştırma ve uygulama birikiminin görmezden gelinmesidir. Bu manifesto, gelecekte gereksiz yere yeniden icat yapılmasını engelleyebilecek bulgular ve görüşler sunan daha önceki çalışmaları inceleme zorunluluğunu ortadan kaldıracaktır.

Bazılarımız pedagoji, araştırma ve mesleki uygulamalarla bu yolda neredeyse 50 yıldır ilerlemektedir. Bu alana katkıda bulunanlar arasında Jorge Frascara, Clive Richards, Karen Schriver, Peter Simlinger, Paul Stiff, Rob Waller, Karel van der Waarde ve Patricia Wright vardır.

International Institute of Information Design [Uluslararası Enformasyon Tasarımı Enstitüsü] (IIID) gibi kurumlar ve *Visible Language* [Görünür Dil], *Information Design Journal* [Enformasyon Tasarımı Dergisi], *Design Studies* [Tasarım Araştırmaları] ve *Applied Ergonomics* [Uygulamalı Ergonomik] gibi dergiler bu yönde çabalara katılım ve bu çabaların teşvik edilmesi açısından öncü bir rol oynamıştır. Böylelikle 1960'lı yılların ortalarında o dönemdeki adıyla Sunderland Sanat Koleji'ndeki arkadaşlarım ve ben, manifestoda ifade edilmiş nedenlerin birçoğundan dolayı (Sless 1996), Görsel İletişim adını verdiğimiz yeni bir grafik tasarım dersi başlatmayı başardık. Bu yaklaşımın farklı yönlerini önce pedagoji (Sless 1981), sonra da profesyonel tasarım mesleği alanında geliştirdik (Sless 1998). Ama tabii ki bu yolda ilerlerken çeşitli zorlu dersler de çıkarmamız gerekti.

İletişim

Grafik tasarım söylemine "iletişim" terimini dahil etmek zor oldu. Öncelikle "iletişim" – ne olduğu, etkisinin nasıl ölçüldüğü veya kamusal ve özel hayata katkısının nasıl değerlendirilebileceği – felsefi, deneysel ve etik açıdan sorunludur (bkz. Sless 1991, Sless & Shrensky 1995, Shrensky 1998). İkincisi, tasarımın nesne üretme zanaatı olarak tanımından, toplumun sosyal, ekonomik ve siyasi hayatında aktif olarak

Birçok tasarımcı, kültürel peyzajda bir kahraman olarak görülen tasarımcıdan kanıt temelli meslek sahibi olan tasarımcıya geçişi gerçekleştirmek açısından isteksizdir.

rol oynama tanımına geçmek, tasarımları değerlendirmek için temel alınacak kriterlerin geliştirilmesini gerektirdi. Örneğin tipografi ve estetik alanı gibi zanaat kriterleri artık bir çalışmanın kalitesini ve değerini belirlemek için yeterli bir temel oluşturuyordu. İletişim etkinliği, toplumsal sorumluluk ve ideoloji gibi yeni kriterlerin geliştirilmesi ve pedagoji ile uygulama alanlarında kullanılmaya başlanmadan önce tartışılması ve kabul edilmesi gerekliydi.

Etkinlik derecesi ve kanıtları

Tasarımın kendinden – stilinden ve güzelliğinden – toplumsal dünyadaki performansına geçtikten sonra, toplumsal amacını gerçekleştirme açısından etkinlik derecesinin nasıl ölçüleceğini sorgulama gereği duyduk. Üzerinde çalıştığımız alanlar; belgeler, internet siteleri, yol bulma sistemleri, formlar, şemalar veya reklam olsun, bu soruyu sorduğumuz zaman zihnimizde öncelikli olarak yer alan düşünce, etkinlik derecesinin ölçütü olarak sadece kendi profesyonel görüşlerimize güvenemeyeceğimizi. Tasarımlarımızın potansiyel nihai kullanıcılarıyla işbirliği yapıp, tasarımları test etmeli ve geliştirmeli, amaçlarını etkin bir şekilde yerine getirdiklerine dair kanıt toplamalıydık.

Böylece stüdyolarda ve müşterilerin işyerlerinde yapılan değerlendirmeleri temel alan uygulamalardan, stüdyo dışında gerçekleştirilen ve kanıtları temel alan uygulamalara geçtik. Bu geçişin hem eğitim hem de mesleki uygulamalar açısından geniş kapsamlı sonuçları olmuştur. Birçok tasarımcı, kültürel peyzajda bir kahraman olarak görülen tasarımcıdan kanıt temelli meslek sahibi olan tasarımcıya geçişi gerçekleştirmek

açısından isteksizdir. Kanıt temelli bir disiplinde yeni becerilerin öğrenilip uygulanması, yaratıcılığın geliştirilmesi ve bir projenin tamamlanması için yeni görevlerin üstlenilmesi gereklidir.

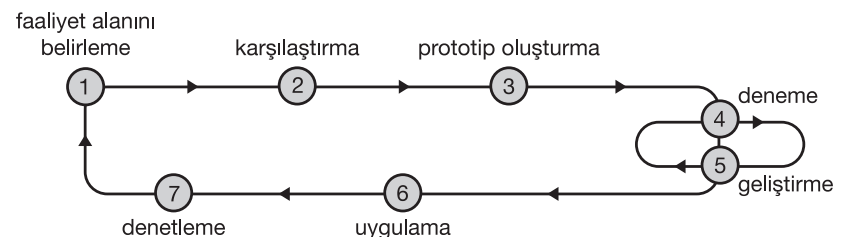
Tasarım süreci

Bu yeni görevler, bir tasarımın kabul edilebilir bir sonuca ulaşması için geçmesi gereken aşamaları sorgulamamıza neden oldu. 1980'li yılların ortalarında Communication Research Institute'daki [İletişim Araştırmaları Enstitüsü] meslektaşlarım ve ben, olası süreçleri araştırmaya başladık ve sayısız vaka çalışmalarının ilkini ve yürütülen çalışmalarla ortaya çıkan bulguları tasvir eden belgeleri 1990'da yayımladık (Fisher & Sless 1990).

Bizim ve tasarım yöntemlerinde araştırma yürüten başkalarının toplam bulguları, başarılı bir sonuca ulaşmak için uygulanabilecek, optimize edilmiş en az bir sürecin söz konusu olduğunu göstermektedir (aşağıda gösterilmiştir). Bu, tek süreç olmayabilir, ama 20 yıldır iki yüzden fazla projede bunu başarıyla uyguladığımız için olgunluğa erişmiş ve denenmiş bir süreç olarak daha geniş alanlara uygulanabileceğine inanıyoruz (Sless 2008).

Bu sürecin grafik tasarım/görsel iletişim eğitiminin geleceğinde oynayacağı rolün önemi küçümsenmemelidir:

- günümüzde grafik tasarım derslerinde öğretilenlerin büyük kısmı öğrencileri prototip üretiminde yapılacakların ancak yarısına ve uygulamada yapılacakların ancak üçte birine hazırlar; bu süreçteki diğer görevlere ancak yüzeysel olarak değinilir
- prototip üretiminde eksik olan beceri, yazı yazmadır. Başarılı iletişimin grafik ve kelime karışımından oluştuğu, araştırmalardan açıkça anlaşılmaktadır (Schriver 1997); profesyonel yazı yazma ve editörlük becerileri çoğu grafik tasarım öğrencisinin eğitimlerinin normal bir unsuru değildir
- uygulama alanında eksik olan beceri, ürünlerin özelleştirildiği sistemlerinin geliştirilmesidir: tasarım öğrencileri kitle üretimi için tasarım üretmek üzere

eğitilmeye devam edilmektedir, halbuki günümüzde kurumlar, her birey için özelleştirilen sistemlerin uygulanması için kurallara ihtiyaç duymaktadır

- toplumun da katılımını içeren deneme, yeniden deneme ve geliştirme şekilleri ve protokolleri, iletişim tasarımının başarısı açısından elzemdir; ama grafik tasarım kurslarında bu aşamalara fazla önem verilmez

- bu aşamalarda gösterilen çabaların başarılı bir sonuca olan katkısı %50'dir; prototip üretimi genelde %10 kadarını oluşturur; yukarıdaki şemada yer almayan geri kalan %50, sürece dahil olanların politik yönetiminden oluşur.

Dolayısıyla grafik tasarımdan görsel iletişime geçiş, müfredatta köklü, zorlu ve pahalı değişikliklerin yapılmasını gerektirir. Günümüzde uygulanan müfredatta, yeni tasarım içeriğinin %10'undan azı öğretilmektedir. Pekiyi, geri kalan %90 nereden gelecektir?

Manifestonun kendisinin tasarımı Icograda için, görsel iletişim alanında usta olduğunu iddia edebilmek için önünde uzun bir yolun olduğuna dair bir uyarı olarak görülmelidir. Görsel olduğu doğrudur, ama iletişim amacını gerçekleştirmiş midir? ●

Referanslar

- Ahn, S. ve Poggenpohl, S. 2002. *Between word and deed: The Design Education Manifesto*, Design Issues, 18 (2): 46–56.
- Fisher, P ve Sless, D. 1990. *Improving information management in the insurance industry*. Information Design Journal, 6 (2): 103–29.
- Benjamin, W. 1992. *Illuminations* (ed. Hannah Arendt, trans. Harry Zohn). Glasgow: Fontana.
- Schrivver, K. 1997. *Dynamics in document design: Creating text for readers*. New York: John Wiley & Sons.
- Shrensky, R. 1998. *The ontology of communication*. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, University of Canberra. [http://communication_ontology.pdf](http://communication.org.au/httpcommunication_ontology.pdf) [7 Nisan 2011].
- Sless, D. and Shrensky, R. 1995. *The boundary of communication*. Australian Journal of Communication, 22 (2): 31–47. <http://communication.org.au/publications/principles--philosophy/The-boundary-ofcommunication/65,30.html> [6 Nisan 2011].
- Sless, D. 1981. *Learning and visual communication*. London: Croom Helm.
- Sless, D. 1991. *Communication and certainty*. Australian Journal of Communication, 18 (3): 19–31. <http://communication.org.au/publications/principles--philosophy/Communication-andcertainty/38,30.html> [6 Nisan 2011].
- Sless, D. 1996. *Early travels in information design*. Information Design Journal, 4 (2): 172–73.
- Sless, D. 1998. *Transitions in information design*. <http://communication.org.au/publications/principles--philosophy/Transitions-ininformation-design/88,30.html> [8 Aralık 2010].
- Sless, David. 2008. *Measuring Information design*. Information Design Journal, 16 (3): 250–258.

Icograda tasarım eğitimi manifestosuna yeniden bakış

Kirti Trivedi

www.icograda.com

Çeviri: Leyla Tonguç Basmacı

2000 *Icograda Tasarım Eğitimi Manifestosu* işe, medya teknolojisi ve bilgi ekonomisi alanındaki gelişmelerin tasarım uygulamalarını nasıl etkilediğini anlatmakla başlamıştı. On yıldan uzun bir süredir “Bilgi ve Yaratıcı Ekonomi” olarak bilinen bir ortamda çalışıp yaşayınca, değişimin gerçek boyutları daha açıkça görülebiliyor.

Gerçekten de, tasarım alanının kapsadığı ve giderek daha çeşitli ve karmaşık bir hale gelen konular, yerel ve özel bir düzlemde küresel ve evrensel bir düzeye ulaşmıştır. İşbirliği şeklinde yürütülen çalışmalar kabul görmekle kalmayıp, önemli projelerde çalışmanın ideal yolu olarak örnek verilmektedir. Tasarım alanları arasındaki sınırlar kayda değer derecede karıştığı için birçok proje, disiplinlerarası ve işbirliğine dayalı ekipler gerektirir hale geldi. Tasarım aletleri, dijital cihazlarla birleşti. Tüketici ürünlerinin ekonominin ardındaki itici güç olarak tanımlanması artık arzulanan bir şey değildir. Küresel sürdürülebilirlik, maddi ürünlerin aşırı tüketiminin ve bireysel satın alma açgözlülüğünün tehdidi altında olduğundan, iletişim tasarımcılarının, tüketimi teşvik ettirici arzuların yaratılmasında oynadığı rol artık açıkça sorgulanmaktadır.

En önemlisi, diğer tasarım dalları daha fazla uzmanlık gerektirir ve daha disiplin temelli hale gelirken, görsel iletişim çeşitli alanları bir araya getiren bir meslek olarak ortaya çıkmaktadır. Ürün tasarımı, iç dekorasyon ve çevresel tasarım, sergi tasarımı, tekstil ve giysi tasarımı, otomotiv tasarımı, etkileşim tasarımı, bilgi tasarımı, animasyon tasarımı ve yeni medya tasarımının sınırları, uzmanlık alanları tarafından tanımlanmaktadır. Ancak görsel tasarım, ürün, iç mekân, etkileşim, bilgi tasarımı ve yeni medya uygulamaları gerektiren entegre çözümlerin geliştirilmesine izin veren her türlü alanı kapsayacak şekilde genişlemektedir. Görsel iletişim tasarımcıları için uzmanlaşma alanlarını daraltmanın bir değeri yoktur. Asıl değerli olan, işbirliği yoluyla insanların deneyim alanının zenginleşmesine

katkıda bulunma ve o deneyime herkesin erişmesini mümkün kılan iletişim tasarımı çözümleri yaratma fırsatıdır.

İnsan tek bir uzmanlaşma alanı veya alt kimlikle fazla özdeşleştiği zaman potansiyel yaratıcılığında azalma olur. Bireysel ilgi alanlarımızın ve varlığımızın gelişmesi amacıyla kendimizi önce birer insan ve küresel vatandaş, sonra da birer “film jeneriği tasarımcısı” veya “font tasarımcısı” olarak düşünürsek, hem değerlerimiz, ilgi ve sorumluluk alanlarımız gelişir, hem de daha iyi birer “film jeneriği tasarımcısı” veya “font tasarımcısı” oluruz.

Bilginin özgürce paylaşım yoluyla yayılıp zenginleşmesi ve bireysel olarak servet sahibi olmanın zenginlik anlamına gelmemesi, bilgi ekonomisinin iki temel özelliğini oluşturur.

Fiziksel ve maddi ekonominin yaklaşımları ve uygulamaları, egemen ekonomik model olarak benimsenmelerinden sadece 200 yıl sonra dünyayı sürdürülemez hale getirdi ve şu anda karşı karşıya kaldığımız krizi yarattı, dolayısıyla onlardan hemen kurtulmamız gerekir. Görsel iletişim, gerekli küresel değişiklikleri önererek, tasarlayarak ve uygulayarak bu noktada son derece önemli bir rol oynayabilir.

Tasarım kariyerlerinin dayandığı beceri ve uzmanlaşma alanları artık sadece profesyonellere ait olmaktan çıkmıştır. Artık herkes – çevrim içi veya dışı olarak – fotoğraf çekme, video çekme, düşüncelerini görsel olarak ifade etme, yazı sanatı ve tipografiyle ilgilenme, illüstrasyon yapma, internet siteleri tasarlama, film jeneriği ve bilgi diyagramları yapma ve her türlü şekil verme faaliyetini gerçekleştirme imkânına ve araçlarına sahiptir. Bu da, profesyonel olarak tasarlanan ürünlerde tekrar tekrar işlenen görsel düşüncelerin tersine, görsel kültürde yaklaşım, dil ve ifade şekli açısından harika bir çeşitlilik olduğu anlamına gelir. Profesyonel tasarım toplumunun yaratıcı süreçte yaşanan bu çeşitliliği ve demokratikleşmeyi memnuniyetle benimsemesi gerekir. Yaratıcı faaliyetlere dahil olan insanların sayısı arttıkça yaratıcılık daha iyi anlaşılacak, bu alanlardaki üstünlüğün değeri daha iyi kavranacaktır. Bu bağlamda üstünlük kendiliğinden bir ilgi kaynağı olup, küresel kitleler tarafından doğrudan, pazarlama araçlarına gerek olmadan tespit edilip takdir edilebilir. Tasarım süreçlerinde yaşanacak demokratikleşmeden dolayı orijinallik ve yaratıcı üstünlük

Manifestonun da belirttiği şekilde, eğitim bireylerin hem kendi potansiyellerini geliştirmesini, hem de Doğu ile Batı, kuzey ile güney ve geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek arasında uyum elde etmek için gayret göstermesini sağlamalıdır.

çok geniş kapsamlı finansman gerektirmeyecek ve organize tanıtım kampanyaları yokluğunda gözden kaçmayacaktır (pahalı tanıtım kampanyalarında genelde vasat veya orijinallikten uzak ürünler bile daha değerli gösterilir).

2000 *Icograda Tasarım Eğitimi Manifestosu*'nu yeniden okuyunca, ana prensipleri, düşünceleri, argümanları ve gelecek için vizyonları az ve öz bir şekilde özetleyecek anahtar kelimelerin seçiminin ardındaki ayrıntılı ve son derece titiz tartışmaları hatırlıyoruz. Görsel iletişimi, birçok alanı bir araya getiren bir meslek olarak gören Manifesto, insanlarla çevre arasında daha ileri düzeyde bir dengeyi oluşturulmasına ve giderek artan çeşitlilik ve karmaşıklık düzeyindeki sorunların çözümü için işbirliğine dayalı, kendine dönük araştırma yoluyla öğrenim yaklaşımlarının geliştirilmesine önem verir. Manifestonun da belirttiği şekilde, eğitim, bireylerin hem kendi potansiyellerini geliştirmesini, hem de doğu ile batı, kuzey ile güney ve geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek arasında uyum elde etmek için gayret göstermesini sağlamalıdır.

Aslında *Ouillim* Manifestosu'nun, daha “geniş kapsamlı” bir alt-kimlik ve alt-uygulama listesiyle geliştirilmeye ihtiyacı yok. İletişim tasarımında yeni ortaya çıkmakta olan uygulamalarının işbirliğine dayalı doğasını kabul eden ve tasarımı yaşam kalitesinin iyileştirilmesini amaçlayan, temel önem taşıyan bir aktivite olarak gören düşüncelerin vurgulanması için manifestonun daha da kısaltılıp özetlenmeye ve evrensel hale getirilmeye ihtiyacı var. Manifestonun ilkelerinin, evrensel ve ebedi olan ve her on yılda bir güncellenip yeniden yazılmayı gerektirmeden, gelecekteki tüm olasılıklara uygulanabilen bir davranış tüzüğü ve ilkeleri oluşturması için “*sutras*” [Sanskritçe vecizeler] gibi olması gereklidir. ●

Saygı temelli tasarım: Tasarım eğitiminde bir yolculuk önerisi

Elizabeth (Dori) Tunstall

www.icograda.com

Çeviri: Leyla Tonguç Basmacı

R-E-S-P-E-C-T

Find out what it means to me.

R-E-S-P-E-C-T

Take care, TCB.

[S-A-Y-G-I]

[Benim için ne anlama geldiğini keşfet.]

[S-A-Y-G-I]

[Kendine iyi bak.]

Otis Redding tarafından yazılan ve Aretha Franklin ile ün kazanan şarkı sözleri.

icograda Tasarım Eğitimi

Manifestosu'nun 10. yıldönümü, tasarım eğitiminin farklı var olma şekillerini tanımlamak için harika bir fırsattır. Ben bu yazıda tasarım eğitiminde saygı temelli tasarım önerisinde bulunuyorum. Burada saygı temelli tasarımın benim için ve başkaları için ne anlama geldiğini, tasarım eğitimi müfredatı ile uygulamalarında kendini nasıl gösterebileceğini ve saygı temelli tasarıma bağlı eğitim yaklaşımlarının öğrencileri nasıl etik var oluş şekillerine hazırlayabileceğini ele alıyorum.

Saygı temelli tasarımın tanımı

Saygı, dünyanın neredeyse tüm kültürel sistemlerinde önemli bir kavramdır.¹ Saygı anlamına gelen *jen*, Konfüçyüsçü düşünce ve uygulamalara nüfuz etmiştir.² Afrika³ ve Avustralya'da⁴ birçok yerel gelenek, büyüklere ve atalara saygı içerir. Saygının önemi, Richard Sennett'in "her kişinin, kendisine haysiyetle ve saygıyla davranılmasını hak etmesine neden olan içkin değer" olarak tanımladığı kavramla ilişkisinde yatar.⁵ "Kişi" kavramı, insanın doğasındaki "doğa"ya ait olan hayvan, mineral, fauna ve florayı kapsayacak şekilde geniş tutulur. Herbert Simon'un dediği anlamdaki tasarım, "... var olan durumları tercih edilen durumlara dönüştürmeyi amaçlayan eylem planları geliştirmek" demektir.⁶ Dolayısıyla saygı temelli tasarım, tüm insanların, hayvanların, minerallerin, fauna ve floranın için

değerini ve kendilerine haysiyetle ve saygıyla davranılmasını temel alan eylem planlarını geliştirmek olarak görülebilir.

Saygı temelli tasarım eğitiminde görünür hale getirmek

Başka eğitim teorisyenleri saygının eğitimdeki rolünü konu aldılarsa da,⁷ saygı temelli tasarım kavramı 2010 yılında, Swinburne Üniversitesi'nin Tasarım Fakültesi'nde, Dr. Norm Sheehan'ın sunduğu yerel bilgi, Prof. Frank Fisher'in sürdürülebilirlik ilkeleri ve Dr. Deirdre Barron ile bana ait feminist düşünce ve ırk teorisinin sentezini elde etme çabasından doğdu. Fakülte, saygı temelli tasarım stratejik bir yol ve kurumsal bir misyon olarak benimsedi. Swinburne Tasarım Fakültesi'nin dünya çapında önem taşıyan bu diyalogu, Jinan'da düzenlenen ve tasarımın insancıl yönleri olan ortak girişim, saygı ve uyumlu ilişkilerin vurgulandığı 2010 IEN Tasarım Manifestosu toplantısının katılımcılarının da önerilerini yansıttı.

Saygı temelli tasarım, tasarım eğitiminde değişiklik yapılarak öğrencilerle öğretim kadrosunun sadece dünyayı nasıl gördüklerine değil, nasıl "var olduklarına", yani onlara ontolojik açıdan odaklanmayı önerir. Swinburne Tasarım Fakültesi, tasarım programı için saygı ve sürdürülebilirlik ilkeleri yaratarak saygı temelli tasarımın temelini hazırladı. 2012'de fakülte tüm öğrencilerin performansını bu ilkeler temelinde değerlendirecektir. Saygı temelli tasarımın hem öğretme, hem de öğrenme sürecinde nasıl uygulandığı son derece önemlidir. Bu göreve birçok açıdan yaklaşılabilir:

- Birinci sınıf öğrencilerine araştırma tasarım uygulamaları etığinin tanıtılması. Swinburne Tasarım Fakültesi'nin birinci sınıf dersi olan Araştırma Yöntemleri'nde öğrencilere Araştırma Alanının Üç Etik İlkesi'ni (insanlara saygı, cömertlik ve adalet),⁸ Tasarımın Yaşam İlkeleri'ni⁹ ve yerel araştırma ilkelerini¹⁰ öğretiriz. Bu ilkeler, etik davranışları her açıdan tasarım çalışmalarının temeli olarak tespit etmemizi sağlar.
- Çizimin sadece teknik görüş becerisi olarak değil, insanın içinde bulunduğu çevreyi ve o çevre içindeki yerini anlamaya yardımcı olan felsefi bir beceri olarak öğretilmesi. Swinburne Tasarım Fakültesi'nde, stüdyo deneyimleri için yeni bir bağlam oluşturmak amacıyla Avustralya'nın yerel görsel ifadeleriyle Bauhaus

tasarım ilkeleri arasında bir diyalog başlattık.

- Malzemelere kullanım araçları yerine hayvan, mineral ve bitkilerin dönüştürülmüş hali olarak yaklaşılması. Tasarımda kullanılan malzemelerin kökeni ve ilgili süreçleri konusunda bilinç geliştirilir ve yerel kaynak kullanımı vurgulanır. Öğrencilerle kendi kâğıtlarını ve boyalarını yerel kaynaklarla yapma alıştırmaları, öğrencilerin malzemelerle daha derin düzeylerde bağlantı kurmasını sağlar.
- Her türlü faaliyette öğretme ile öğrenme arasındaki bağlantıların vurgulanması. Benimki kadar büyük tasarım fakültelerinde (2.200 öğrenci) bu çok zor bir şey olabilir, ama Jennifer Gidley¹¹ ile Bell Hooks'un¹² araştırmalarında da belirtildiği üzere, önemli olan, eğitimi bir sevgi eylemi olarak görmektir.

Bunlar, saygı temelli tasarım eğitimine başlamak için önerilen yollardır. Tasarım kurumları ve programları bu uygulamaları kendi ihtiyaçlarına uyarlamalıdır.

Tasarım öğrencilerini etik yaşam şekillerine hazırlamak

Richard Sennett, karşılıklı saygı açısından engel oluşturan üç unsur belirlemiştir: eşit olmayan beceri düzeyleri, yetişkin bağımlılığı ve onur kırıcı merhamet şekilleri.¹³ Saygı temelli tasarım eğitimi bu unsurları doğrudan ele alarak karşılıklı saygıya götüren yollar yaratır. Tasarımda işi iyi yapma becerisi, Sennett'in "içsel özsaygı" olarak tanımladığı duyguyu sağlar.¹⁴ Saygı temelli tasarım eğitimi her öğrencinin değerini ve haysiyetini vurgulayarak bu içsel özsaygıyı korur. Ayrıca, saygı temelli tasarım başkalarının farklı şekillerde işi iyi yapma becerilerine de odaklanarak öğrencilerin başkalarına saygılarını geliştirmesine yardımcı olur. Öğretim kadrosu ile öğrenciler arasındaki ilişkinin başlıca özelliği, usta-çırak şeklindeki stüdyo eğitim modelinde değişiklik yaratan karşılıklı bir bağımlılık şekli olmasıdır; öğretim ile öğrenme arasındaki işbirliğini takdir eder. Son olarak, saygı temelli tasarım eğitimi, "Tasarım dünyayı kurtarabilir" şeklindeki kibirli görüşe kendini eleştirme yaklaşımı katar, çünkü başka var olma şekillerinin ve kendi kaderini tayin etme süreçlerinin özerkliğini kabul eder. Bu beceri ve ilkeleri göz önünde tutan saygı temelli tasarım, öğrencileri ve tasarım alanında çalışanları tüm insan, hayvan ve minerallerin ve fauna ile floranın için değerini temel alan eylem planları tasarlamaya hazırlar. ●

- 1 Sennett, Richard. 2003. Respect: the Formation of Character in an Age of Inequality. New York: Norton.
- 2 Wawrytko, Sandra A. 1982. Confucius and Kant: The Ethics of Respect. *Philosophy East and West*, 32 (Temmuz): 237-257.
- 3 Leary, Joy, Brennan, Eileen, ve Harold Briggs. The African American Adolescent Respect Scale: A Measure of a Prosocial Attitude. 2005. *Research on Social Work Practice* 15: 462.
- 4 Sheehan, Norman ve Polly Walker. 2001. *The Purga Project: Indigenous Knowledge Research*. Australian Journal of Indigenous Education, 29 (2): 11-17. [Ebsco host, 26 Şubat 2011].
- 5 Sennett. 2003. 49.
- 6 Herbert, Simon. The Sciences of the Artificial. 1969. Cambridge, MA: MIT Press.
- 7 Scharlipp, Matthias, Naylor, Gordon and Georg Lind. *The Dawn of Education: Basic Principles and Objectives of the KMDD in the Light of Buddhist, Bahá'í and Democratic Life Standards toward Full Human Development*. American Educational Research Association (AERA) Conference: *The Quality of the Konstanz Method of Dilemma Discussions (KMDD) for Teaching Moral and Democratic Competencies*. Chicago: 9-13 Nisan 2007.
- 8 US National Institute of Health. U.S. Government Printing Office. 1979. *The Belmont Report: Ethical Principles and Guidelines for the Protection of Human Subjects of Research*. <http://ohsr.od.nih.gov/guidelines/belmont.html#goa> [25 Şubat 2011]
- 9 AIGA 2009. *Living Principles for Design*. [7 Ocak 2010] <http://www.livingprinciples.net/>.
- 10 Sheehan and Walker. 2001.
- 11 Gidley, Jennifer. 2007. *Educational Imperatives of the Evolution of Consciousness*. International Journal of Children's Spirituality, 12 (2) Ağustos: 119.
- 12 Hooks, Bell. 1994. Teaching to Transgress: Education as a Practice of Freedom. London: Routledge.
- 13 Sennett. 2003.
- 14 Sennett. 2003.

YAZILAR

Grafikerler Meslek Kuruluşu

Derneği adına sahibi

Umut Südüak

Tasarım

Bülent Erkmen

Sorumlu Yayın Yönetmeni ve

Tasarım Devamlılığı

Osman Tülü

Katkıda Bulunanlar:

İlhan Bilge, Ömer Durmaz

Grafik Uygulama: Tipograf

Baskı: A4 Ofset

Ayda bir yayımlanır; para ile satılmaz.

Tüm hakları saklıdır.

Grafikerler Meslek Kuruluşu Derneği

Ortaklar Caddesi, Bahçeler Sokağı 17/4

Mecidiyeköy 34394 İstanbul

Tel: (0212) 267 27 58

Faks: (0212) 267 27 59

info@gmk.org.tr www.gmk.org.tr